

การสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ: ความท้าทายสำหรับครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย Teaching Japanese as a Foreign Language: Challenges of Thai Teachers of Japanese

ลัณระวี ปฏิพิมพาคม*

นักวิชาการอิสระ

*e-mail: Fernlunchanok@gmail.com

Lunravee Patipimpakom

Independent Scholar

Received: April 30, 2022, Revised: July 15, 2022, Accepted: July 26, 2022

บทคัดย่อ

ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญต่อไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากไทยมีความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ยิ่งในปัจจุบันภาษาญี่ปุ่น นับว่ามีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนทางธุรกิจเป็นจำนวนมากมหาศาล ครูสอนภาษาญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งครูสอนภาษาญี่ปุ่นนั้น มีทั้งเป็นชาวญี่ปุ่นและชาวไทย ซึ่งนอกจากจะมีความรู้ ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญภาษาญี่ปุ่นแล้ว ต้องมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ สอนโดยเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน การสอนต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มีสัดส่วนมากกว่าภาษาไทย สอนแบบธรรมชาติไม่มีรูปแบบทางการ เนื้อหาต้องนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เน้นการสอนแบบบทบาทสมมติ และต้องสอนเรื่องให้ผู้เรียนสัมผัสได้

คำสำคัญ: การสอนภาษาญี่ปุ่น ครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ทักษะ

Abstract

Japanese has been a foreign language which plays an important role in Thailand for many years. This is due to the strong connection between Thailand and Japan since World War II in economic, social, and political aspects. Now, Japanese language is even more important as there is an increasing number of business investments in the country. Thus, Japanese language teachers, be they Japanese or Thais, are playing a more crucial role in Japanese language teaching and learning. In addition to knowledge, understanding, and proficiency in Japanese language, they are also required to have teaching management skills for effective learning development which gives top priority to learners' oral communication, more use of Japanese than Thai in class. In addition, the teaching activities can be informal and based on real-life contents, role play activities, and practical teaching topics.

Keywords: Teaching Japanese; Thai Teachers of Japanese; Skills

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สอง กลายเป็นสิ่งจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จากนโยบายของ Ministry of Education (2008) ได้กำหนดให้นักเรียนทุกคนเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และกำหนดให้เลือกเรียนภาษาต่างประเทศที่ 2 ได้ตามความสนใจในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งในจำนวนภาษาต่างประเทศที่เปิดสอน 8 ภาษานั้น ภาษาญี่ปุ่น เป็นภาษาที่ได้รับความนิยมและความสนใจรองจากภาษาจีน (Fukushima, Numtong, & Na Ranong, 2013) ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่นต่างเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย นอกจากนี้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการมีกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม 3 ประเทศ ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ยิ่งส่งผลทำให้ความนิยมในภาษาญี่ปุ่นมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

“ภาษาญี่ปุ่น” เป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญภาษาหนึ่งของโลก โดยเฉพาะในประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันบริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมีจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 40 ของบริษัทต่างชาติที่มาลงทุน โดยผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมด้านยานยนต์ ไฟฟ้า เครื่องจักร ด้านอาหารและอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะ มีบริษัทญี่ปุ่นให้เหมาอยู่มากมาย ถ้าคนวัยทำงานมีความรู้เรื่องภาษาญี่ปุ่น โอกาสที่จะรับการคัดเลือกเข้าทำงานกับบริษัทนั้น ๆ ย่อมมีมากกว่าคนที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้และหากพิจารณาถึงด้านการงาน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อทางธุรกิจ การค้า หรือการทำงานร่วมกับองค์กรญี่ปุ่น มักจะได้รับความไว้วางใจมากกว่าคนที่สื่อสารภาษาญี่ปุ่นไม่ได้

โอกาสเติบโตในหน้าที่การงานย่อมมีมากกว่า และโอกาสที่จะเลือกทำงานกับองค์กรที่ดี มีสวัสดิการดี ยิ่งมีมากกว่าด้วยเช่นกัน

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องพึ่งครูเป็นสำคัญ (Teacher Centered) ครูสอนภาษาต่างประเทศจะทุ่มเทเสียสละกับการสอน จำเนื้อหาได้แทบทุกหน้าของตำรา ผู้เรียนคนใดตั้งใจฟังคำบรรยาย อ่านทบทวนคำบรรยายสามารถท่องจำเนื้อหาและทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาหลักการและแนวปฏิบัติ จะสามารถปฏิบัติตาม สอบได้และได้ผลการเรียนได้ในระดับที่ดี (Thongchai, 2017) ในขณะเดียวกัน ครูสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษา ย่อมมีความแตกต่างและมีความได้เปรียบกว่าครูสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นคนไทย โดยเฉพาะในด้านการออกเสียงหรือสำเนียง ยิ่งครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นคนไทยด้วยแล้ว ย่อมเป็นความท้าทายของครูผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งนอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจในภาษาญี่ปุ่นในขั้นเชี่ยวชาญแล้ว ยังต้องมีความสามารถและมีทักษะการสอนภาษาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ สื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้เฉกเช่นเดียวกับครูผู้สอนที่เป็นชาวญี่ปุ่น เพราะหากการสอนภาษาญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต นั่นหมายถึง การสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ทำไมต้องเรียนภาษาต่างประเทศ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ

วัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิดความเชื่อ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าใจองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้กว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสำหรับการศึกษาไทย ได้กำหนดให้ภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education, 2008) คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

จากการสำรวจของสถาบันสอนภาษา Sprachcaffe Languages PLUS (2022) พบว่า นักเรียนไทยควรมีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศที่นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่ออนาคตที่ดีและอยู่บนโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ซึ่งภาษาต่างประเทศที่นักเรียนไทยควรเรียน ซึ่งจัดเรียงตามความสำคัญต่อประเทศ ได้แก่ ภาษาจีนกลาง ภาษาญี่ปุ่น ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาอิตาลี ภาษาอาหรับ ภาษาเกาหลี ภาษารัสเซีย และ ภาษาโปรตุเกส นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก เพราะปัจจุบันและอนาคต บริษัทสัญชาติญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เช่น ผลิตรถยนต์ อุตสาหกรรม ยานยนต์ ไฟฟ้า เครื่องจักร อาหารและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งถ้านักเรียนหรือประชาชนวัยทำงานมีความรู้และศึกษาภาษาญี่ปุ่น โอกาสที่จะได้งานทำย่อมมีมากกว่าคนอื่น ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อซื้อขาย ด้านธุรกิจ การค้า หรือการทำงานร่วมกับองค์กรญี่ปุ่นซึ่งจะได้รับความไว้วางใจมากกว่าคนที่สื่อสารภาษาญี่ปุ่นไม่ได้เลย ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการเรียนและสื่อสารภาษาญี่ปุ่นให้ได้เพื่อชีวิตที่ดี

การเรียนภาษาต่างประเทศได้เรียนรู้อะไรบ้าง

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิด

และวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ (Ministry of Education, 2008) ดังนั้น การเรียนภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญดังนี้

1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง พูด อ่าน เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความเพื่อการสื่อสาร นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม

2) ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

3) ภาษากับความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับวิชาอื่น ๆ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

4) ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ดังนั้น จะเห็นว่า การเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนไม่ได้เฉพาะทักษะภาษานั้น ๆ เท่านั้น แต่ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตของเจ้าของภาษานั้น รวมถึงการได้เรียนรู้และรู้จักความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก โดยมี “ภาษา” เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์เหล่านั้น

การเรียนภาษาต่างประเทศ : ผู้เรียนได้อย่างไร

ภาษาต่างประเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในปัจจุบันภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต แม้กระทั่งการเมือง ดังนั้น การเรียนภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาอื่น ๆ นั้น จึงเป็นที่นิยมอย่างมากขึ้น เพราะถ้าหากประชาชนมีความสามารถในการใช้ภาษาถึงขั้นสนทนาเป็นภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว นอกจากจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนต่อ และโอกาสในการทำงานที่มากกว่าแล้ว จากการศึกษาและทบทวนเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ พบว่า การเรียนภาษาต่างประเทศส่งผลต่อผู้เรียน ดังนี้

1. ทำให้ฉลาดขึ้น การเรียนรู้ภาษาใหม่ ๆ ทั้งการเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอื่น ๆ นั้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสมองมนุษย์ผ่านการเรียนรู้ที่จะ

จดจำ แปลความหมาย และการสื่อสารในภาษาใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้เรียนที่ได้เรียนรู้หลายภาษา มีแนวโน้มที่จะทำคะแนนในวิชาอื่น ๆ ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนรู้ในภาษาเดียว

2. พัฒนากิจกรรมการทำงานหลายอย่างพร้อม ๆ กัน ผู้ที่เรียนรู้หลายภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็ก จะพบกับการที่ต้องสลับเปลี่ยนระบบการพูด การเขียน และลักษณะโครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละภาษา ซึ่งจากงานวิจัยพบว่า การที่สมองต้องสลับเปลี่ยนการทำงานในลักษณะนี้อยู่บ่อย ๆ นั้นจะช่วยให้ทำงานหลายอย่างพร้อม ๆ กันได้ดีขึ้น อีกทั้งยังรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้ดีขึ้นอีกด้วย

3. ลดโอกาสการเป็นโรคอัลไซเมอร์ และสมองเสื่อม การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองจะช่วยลดโอกาสการเป็นโรคอัลไซเมอร์และสมองเสื่อม เพราะโรคอัลไซเมอร์จะเกิดขึ้นเมื่อมีอายุสูงขึ้น แต่จะป้องกันได้หากมีการเรียนรู้ภาษาที่สอง ซึ่งจะช่วยให้อายุยืนยาวขึ้น (Janthavarin, 2018) โดยพบว่า ผู้ที่เรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีอายุเฉลี่ยที่ 75.5 ปี ในขณะที่ผู้ที่เรียนรู้เพียงภาษาเดียวมีอายุเฉลี่ยที่ 71.4 ปี

4. ช่วยเพิ่มความจำ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นช่วยเพิ่มความจำ เพราะในการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนจำเป็นต้องจำหลักภาษา และคำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาสมองทำให้มีความจำที่ดีขึ้น เช่น การเรียนภาษาญี่ปุ่น ผู้เรียนก็ต้องจำคำศัพท์ โครงสร้างภาษา และวิธีใช้ศัพท์เหล่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องใช้ความจำเป็นหลัก

5. เพิ่มความสามารถในการรับรู้และแยกแยะข้อมูล การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ช่วยให้ผู้เรียนนั้นมีความสามารถในการที่จะรับรู้และกลั่นกรองข้อมูล ว่าข้อมูลใดสำคัญหรือไม่สำคัญได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มความสามารถในการแยกข้อมูลเท็จออกจากข้อมูลที่เป็นความจริงอีกด้วย

6. เพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ ผู้เรียนภาษาต่างประเทศมีความสามารถในการตัดสินใจที่ดีกว่าผู้เรียนเพียงภาษาเดียว เนื่องจากผู้เรียนภาษาต่างประเทศนั้นต้องมีการตัดสินใจเลือกใช้คำศัพท์ในภาษาต่าง ๆ ให้เหมาะสม ส่งผลให้เป็นการเพิ่มทักษะการตัดสินใจไปด้วยนั่นเอง

7. ใช้หลักภาษาได้เก่งขึ้น การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น เราจำเป็นต้องเรียนรู้หลักภาษา โครงสร้างประโยค และการเชื่อมคำพูดในแต่ละภาษา ดังนั้น การเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน หรือภาษาอื่น ๆ จะช่วยให้เราสามารถใช้ภาษาของเราได้ดีขึ้นไปด้วยนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การเรียนภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาแม่ ย่อมเป็นผลดีและมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้เรียนทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง

พัฒนาสมอง พัฒนาการเรียนรู้ เพิ่มการสร้างโอกาส และสามารถเพิ่มทางเลือกให้กับผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย

ภาษาญี่ปุ่น ได้เข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สองที่มีความสำคัญรองจากภาษาอังกฤษ และได้รับความนิยมเรียนพอ ๆ กับภาษาจีน เนื่องจากธุรกิจและการค้าขายระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลขององค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศญี่ปุ่น (JETRO, 2022) พบว่า มีบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นในประเทศไทยเข้ามาประกอบธุรกิจในนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีจำนวน 5,856 บริษัท (Thai News Agency, 2022). นอกจากนี้ยังพบว่า ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เช่น แม้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ปี 2563 นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเข้ามาท่องเที่ยวในไทย 320,098 คน (Department of Tourism, 2022) ถึงแม้ว่าจะลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และคุณสมบัติของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มีกำลังเงิน กำลังซื้อที่สูงกว่านักท่องเที่ยวชาติอื่น ๆ อีกทั้งการลงทุนของนักลงทุนชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยก็เพิ่มมากขึ้น และด้วยเหตุผลที่ต้องติดต่อกับค้าขายกับคนญี่ปุ่น เพราะประเทศญี่ปุ่นจัดเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่ง ก็ยิ่งเพิ่มความสำคัญและความต้องการรู้ภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมากขึ้น โรงแรม สถานที่ท่องเที่ยว สถานบริการต่าง ๆ ล้วนต้องการบุคลากรที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งบริษัท โรงเรียน ธนาคาร ห้างร้านเอกชน มากกว่าร้อยละ 50 ต่างก็ต้องการบุคลากรที่สามารถพูดภาษาญี่ปุ่นได้ เข้ามาทำงานในหน่วยงานของตน

สำหรับประเทศไทย ได้มีการบันทึกไว้ว่า ได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2477 ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 7-8 แผนกวิสามัญภาษาต่างประเทศ ณ โรงเรียนมัธยมวัดบพิตรพิมุข กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงธรรมการ ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่บพิตรพิมุข จักรวรรดิ และเริ่มการสอนระดับอุดมศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเลือกใน พ.ศ. 2487 จนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2488 การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อผูกมิตรกับประเทศไทย โดยสนับสนุนให้คนไทยได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศญี่ปุ่น เพื่อที่คนเหล่านั้นจะกลายเป็นผู้ที่สนับสนุนประเทศญี่ปุ่นต่อไป ในอนาคต หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นเริ่ม

เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2505 จนเกิดกระแสต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นขึ้นช่วงต้นปี พ.ศ. 2513 อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ช่วงปี พ.ศ. 2523 จากการที่ค่าเงินเยนแข็งตัว บริษัทญี่ปุ่นจึงย้ายฐานการผลิตมาที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดกระแสความนิยมภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะในช่วงก่อนและหลังปี พ.ศ. 2531 ซึ่งตรงกับช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ของญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยหลัก ๆ ของประเทศไทยก็เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก ในช่วงนี้ความต้องการเรียนภาษาญี่ปุ่นมีเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา แจแปนพาว์เดชั่น กรุงเทพฯ จึงเปิดโครงการอบรมครูเพื่อสอนภาษาญี่ปุ่นในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 (Fukushima, Numtong, & Na Ranong, 2013) ถึงแม้เศรษฐกิจฟองสบู่ของญี่ปุ่นจะล่มสลายในช่วงปี พ.ศ. 2533 แต่บริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ยังคงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่จบการศึกษาจากสาขาภาษาญี่ปุ่นหรือมีทักษะทางด้านภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานอย่างมาก นอกจากความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจุบันวัฒนธรรมญี่ปุ่นทั้งอาหาร เครื่องดื่ม เพลง ภาพยนตร์ ละคร ฯลฯ ได้หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความนิยมเรียนภาษาญี่ปุ่นยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องเช่นกัน

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น จัดเป็นการเรียนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ (JFL: Japanese as Foreign Language) หมายถึง เรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก ดังนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงไม่มีโอกาสที่จะได้สัมผัสภาษาญี่ปุ่นในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศนั้น ปริมาณของอินพุต (input) ทางภาษามีความจำเป็นอย่างมาก ตามทฤษฎีของการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen (1982) ที่ระบุว่า การรับรู้ (Acquisition) ภาษานั้น ๆ เกิดจากการได้รับอินพุตที่สามารถเข้าใจได้ (Comprehensible Input) สมมุติฐานนี้เรียกว่า “สมมุติฐานอินพุต (Input Hypothesis)” ทั้งนี้ Turnbull, & Arnett (2002) กล่าวว่า ผู้สอนมักจะเป็นแหล่งแรกของการได้มาซึ่งปริมาณอินพุตในภาษาเป้าหมาย ดังนั้น ในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาเป้าหมายให้มากที่สุด ความเข้าใจดังกล่าวทำให้หลายประเทศมีการกำหนดนโยบายให้มีการสอนภาษาต่างประเทศโดยใช้ภาษาเป้าหมาย เช่น การสอนภาษาอังกฤษในประเทศเกาหลี ซึ่งกำหนดให้สอนภาษาอังกฤษโดยใช้ภาษาอังกฤษตั้งแต่ปี 1991 หรือการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดให้ครูต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสอนควบคู่ไปกับใช้ภาษาแม่ (ภาษาญี่ปุ่น) ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของประเทศอังกฤษซึ่งระบุ

ในคู่มือสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (OFSTED: Office for Standards in Education) ว่า “Teachers should insist on the use of the target language for all aspects of lesson”

นอกจากนี้ จากศึกษาของ Gomaratut (2005) พบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในไทย มีลักษณะเด่นคือ มีแนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้ภาษาอื่น (ภาษาไทย) ช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ เน้นการสอนไวยากรณ์ และโครงสร้างภาษา หลักสูตรเป็นแบบเน้นโครงสร้างไวยากรณ์ เนื้อหาวิชาจะเน้นให้สาระครบถ้วนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย สอนแบบซักถามและสอนแบบทบทวนเป็นหลัก ใช้วิธีการสอนแบบให้รู้และเข้าใจกฎเกณฑ์ของภาษา ใช้ภาษาอื่นช่วยสื่อสารและให้อ่านแล้วแปลความ ใช้เทคนิคการสอนแบบสอนจากเรื่องพื้นฐานไปหาเรื่องที่ซับซ้อน ทักษะทางภาษาจะเน้นทักษะการฟังก่อน ตามด้วยการพูด อ่าน และเขียน ไม่ค่อยมีกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลาย ไม่ค่อยใช้อุปกรณ์และสื่อประกอบการสอน มีสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนอยู่ในระดับพอใช้ นิยมวัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ผู้สอนส่วนใหญ่จบสาขาญี่ปุ่น แต่ไม่มีวุฒิการสอน มีพฤติกรรมการสอนในเกณฑ์ต่ำพอๆ พฤติกรรมก่อนเข้าสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำพอๆ เช่น การเข้าสอนตามเวลาที่กำหนด การเตรียมการสอนล่วงหน้า พฤติกรรมระหว่างสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำพอๆ เช่น การตั้งใจสอนและพยายามชี้แนะผู้เรียน การเน้นย้ำเนื้อหาที่สอนในแต่ละชั่วโมง และหลังเลิกสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำพอๆ เช่น การตรวจการบ้านหรือแบบฝึกหัด การบันทึกข้อมูลของผู้เรียน แต่พฤติกรรมเสริมการสอนไม่ค่อยทำ เช่น การจัดทำบทเรียน E-learning ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในเกณฑ์ปานกลาง พฤติกรรมก่อนเข้าเรียน และพฤติกรรมหลังเลิกเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง พฤติกรรมขณะเรียนในห้องอยู่ในเกณฑ์ต่ำพอๆ ส่วนพฤติกรรมเสริมการเรียนรู้ไม่ค่อยทำ ผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบ คือ ผู้สอนไม่มีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการสอน และขาดผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์สอนที่ตรงส่วนปัญหาใหญ่ของผู้เรียน คือ อ่านตัวคันจิไม่ค่อยได้ กลัวใช้ภาษาผิดจึงไม่กล้าพูด

จะเห็นได้ว่า การเรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย มีมาเกือบ 7 ทศวรรษแล้ว และยังคงเป็นกระแสความจำเป็น ความต้องการและมีความนิยมอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งแพร่หลายในวงกว้างมากขึ้น อันสืบเนื่องมาจากโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ยุคของการสื่อสารที่ไร้พรมแดน รวมถึงถึงการร่วมมือระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น ภาษาญี่ปุ่น จึงมีความสำคัญเป็น

อันดับต้น ๆ ของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และการใช้ภาษาในการประกอบอาชีพในปัจจุบันและอนาคต

ครู : องค์ประกอบสำหรับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) คือ การเรียนรู้เพื่อเสริมพลังผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาเพื่อการพัฒนา เป็นการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Life Long Learning) และเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพ (SDG 4) มีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนทุกคนอย่างแท้จริงเพื่อรับมือกับความท้าทายทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลกที่ต้องเผชิญในปัจจุบัน ซึ่งการออกแบบการเรียนการสอนในรูปแบบที่มีการปฏิสัมพันธ์ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงค้นคว้า เน้นการลงมือทำ และเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง (McKeown, 2002) ซึ่งบุคคลหนึ่งที่จะทำให้เกิดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม คือ “ครู” ซึ่งต้องมีคุณลักษณะที่ดีทั้งทางด้านความรู้ ทักษะการสอน และจิตวิทยาการสอน โดยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้อธิบายว่า ครู คือ บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และครูที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับมาตรฐานวิชาการ (Office of the National Education Commission, 1999) นอกจากครูจะมีความรู้ความสามารถในตัวเนื้อหาแล้ว บุคลิกภาพของครูก็เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย ความรู้ความสามารถในวิชากรมีส่วนทำให้สามารถสอนได้ แต่ความสำเร็จของการสอนมิได้อยู่ที่ความรู้แต่เพียงประการเดียว แต่ครูต้องมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตของนักเรียนให้เป็นผู้มีการศึกษาที่ดี ที่น่าเชื่อถือ ครูสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ไม่เพียงแต่สอนให้นักเรียนเจริญเติบโตด้านความรู้เท่านั้น แต่ครูต้องช่วยให้นักเรียนปรับปรุงด้านความประพฤติ การแต่งกาย และกิริยามารยาท ดังที่ Chonsuk (2020) ได้กล่าวว่า ครูที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นครูที่มีทักษะทางอาชีพที่หลากหลาย และต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นครูยุค 4.0 ซึ่งประกอบด้วย 1) ครูต้องมีความกระตือรือร้นในงานที่ทำ และในบทเรียนที่สอน (Enthusiasm) 2) ครูต้องมีความสามารถในการนำและ

แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียนในห้องเรียนได้ (Leadership) 3) ครูต้องมีการตัดสินใจอย่างเป็นระบบและการให้ความสำคัญของงาน (Organization) 4) ครูต้องเป็นผู้ที่เคารพนับถือของผู้เรียน ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยเมื่อได้แสดงความคิดเห็น และสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดีให้ผู้เรียนด้วย (Respectful) 5) ครูต้องทำงานให้ได้หลายด้าน รอบตัว และต้องให้ความสนใจกับผู้เรียนเสมอ (Multitasking) 6) ครูต้องทำงานเป็นทีมและต้องสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของทีม (Teamwork) 7) ครูต้องมีความสามารถและทักษะในการสอน สร้างแบบการสอนเป็นของตนเอง (Ability to Teach) 8) ครูต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารอย่างโดดเด่น (Remarkable) สามารถติดต่อปฏิสัมพันธ์กับประชาชนทุกอายุ (Communication) 9) ครูต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี (Adaptability) 10) ครูต้องมีความบุคลิกภาพที่น่ารัก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่สำคัญต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษกับผู้เรียนที่พิการและด้อยความสามารถ (Interpersonal Skills) 11) ครูต้องสร้างสรรคิให้ผู้เรียนสนใจกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนผ่านวิธีการสอนที่หลากหลาย (Creativity) 12) ครูต้องประเมินตนเองและพัฒนาตนเองให้เป็นคนใหม่ที่ทันสมัยอยู่เสมอ (Self-Evaluation) 13) ครูต้องอดทนที่จะเข้าใจพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก หากผู้เรียนไม่เข้าใจครูต้องหาทางเพื่อจะอธิบายให้ผู้เรียนได้เข้าใจ (Patience) 14) ครูต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ในทุกสถานการณ์ (Emotional Intelligence) 15) ครูต้องสร้างทักษะและอารมณ์ทางสังคมให้กับผู้เรียน ผ่านกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้เรียน ห้องเรียน และชุมชน (Empathy) 16) ครูต้องแก้ปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อนได้ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดกับผู้เรียนบ่อย ๆ (Critical Thinking) 17) ครูต้องมีความมั่นใจในตนเอง มีบุคลิกภาพที่เข้มแข็งตอบคำถามผู้เรียนได้ และใส่ใจตนเองเพื่อให้เกิดความมั่นใจ (Confidence) 18) ครูต้องมีความมุ่งมั่น รับผิดชอบงานสอนงานดูแลชั้นเรียน และต้องสอนให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น (Commitment) 19) ครูต้องมีความมุ่งมั่น เพราะครูที่หัวเราะ จะทำให้บทเรียนสนุก น่าเรียน ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียน (A Sense of Humour) และ สุดท้ายครูต้องเป็นบุคคลที่เข้าถึงได้ง่าย ผู้เรียนกล้าเข้าไปคุยเมื่อมีปัญหาหรือต้องการคำปรึกษา (Approachableness) ในขณะที่ Scbfoundation (2022) ได้อธิบายคุณลักษณะ ครูดี 4.0 ครวมลักษณะ คือ 1) ครูต้องเชื่อว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพสามารถพัฒนาได้ 2) ครูต้องเปลี่ยนห้องเรียน ให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากแสวงหาความรู้ และเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ครูต้องสอนแบบ Active Learning เพื่อให้ผู้เรียน

มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา และทักษะในการทำงาน 4) ครูต้องแสวงหาความรู้และใช้เทคโนโลยีเป็น เพื่อตนเองและเพื่อผู้เรียน 5) ครูต้องเข้าใจสถานการณ์สังคมเพื่อจะสอนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีสัมมาคารวะ และประการสุดท้าย ครูต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู โดยการมอบความรักและความห่วงใยจากใจจริง

เมื่อทางโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาได้ครู ที่มีคุณลักษณะที่ดีและมีทักษะรอบด้านแล้ว สิ่งที่คุณครูทุกคนต้องการให้เกิดกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ความท้าทายที่ซับซ้อนในปัจจุบันได้ ซึ่งนั่นหมายถึงผู้เรียนต้อง 1) มีความสามารถในการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking Competency) เป็นความสามารถที่ต้องมองให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แทนที่จะมองแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) มีความสามารถในการคาดการณ์ (Anticipatory Competency) เป็นความสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองได้ 3) มีความสามารถเชิงบรรทัดฐาน (Normative Competency) เป็นความสามารถที่จะปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของสังคม 4) มีความสามารถเชิงกลยุทธ์ (Strategic Competency) เป็นความสามารถในการสรรหาแบบแผนหรือเครื่องมือเพื่อสร้างความสำเร็จ 5) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration Competency) เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย 6) มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking Competency) เป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ พิจารณา ประเมินและตัดสินใจข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นเหตุเป็นผล 7) มีความสามารถในการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness Competency) เป็นความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สิ่งที่เราให้คุณค่า รวมถึงเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อเรา หรือพฤติกรรมของเราอย่างไรบ้างและ 8) มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ (Integrated Problem-Solving Competency) เป็นความสามารถในการนำหลายทักษะหรือความรู้ต่าง ๆ มาช่วยในการแก้ปัญหา ซึ่งหากผู้เรียนมีความสามารถตามข้างต้น นั่นหมายถึง ครู ก็ย่อมประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เช่นกัน

ดังนั้น ผู้ที่เป็นครูหรือมีความต้องการจะประกอบอาชีพครู จะสอนในวิชาหรือศาสตร์อะไรก็ตาม นั่นหมายถึง ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาและศาสตร์ความรู้นั้นเป็นทุนเดิมแล้วอย่างแน่นอน แต่ถ้าครูมีแต่ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในการสอนเพียงอย่างเดียว แต่ขาดซึ่งทักษะการเป็นครูที่ดี ขาดความฉลาดทางอารมณ์ อยู่กับ

กรอบแนวคิดเดิม ๆ ไม่มีการพัฒนาตนเองโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนแล้ว จะนำมาซึ่งการจัดการการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างไร และหากไม่มีคุณภาพ การศึกษานั้นจะนำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ย่อมมีความเป็นไปได้เลย ดังนั้น ครู หรือผู้ที่ต้องทำหน้าที่สอนผู้เรียน ต้องมีทั้งความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ครูเป็นองค์ประกอบหลักของการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน

ครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย : ความท้าทาย

ปัจจุบันครูสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทย มีทั้งครูผู้สอนที่เป็นชาวญี่ปุ่นแท้จริง และครูผู้สอนที่เป็นชาวไทย ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกทางด้านภาษาญี่ปุ่น แต่คำนิยมของผู้ปกครองยังต้องการให้บุตรหลานหรือผู้เรียนได้เรียนกับเจ้าของภาษาโดยตรง ดังนั้น ทำอย่างไรให้ครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นชาวไทย ได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองและผู้เรียนให้มากที่สุด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับการเรียนกับครูเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นความท้าทายอยู่ไม่น้อย ผู้เขียนในฐานะครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่เป็นคนไทย ได้รวบรวมแนวทางการสอนภาษาญี่ปุ่นไว้ดังนี้

1. มีแนวคิดหรือสร้างกระบวนการสอนโดยเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน ซึ่งในปัจจุบันมีเครื่องมือต่าง ๆ เป็นตัวช่วยมากขึ้น เช่น แอปพลิเคชันภาษาญี่ปุ่นซึ่งเข้าถึงได้ง่าย ชีรีส์ญี่ปุ่น การทัศนศึกษาในสถานที่จริง เป็นต้น
2. ในการสอน ต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มีส่วนมากกว่าภาษาไทย หรือ ใช้เฉพาะภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น
3. เน้นการสอนแบบธรรมชาติที่ไม่เป็นรูปแบบ เน้นการสื่อสารเป็นหลัก
4. เนื้อหาวิชา จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่สามารถพูดสื่อสารได้จริง
5. การสอนใช้รูปแบบการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ แบ่งกลุ่มมอบหมายงาน และสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เป็นหลัก
6. ใช้วิธีการสอนแบบใช้ภาษาญี่ปุ่นอย่างเดียว โดยให้ผู้เรียนฟังแล้วพูดตามใช้การปฏิบัติและกิริยาประกอบ
7. ใช้เทคนิคการสอนแบบสอนจากเรื่องที่ใช้อยู่ไปหาเรื่องที่ไม่ค่อยได้ใช้ในชีวิตประจำวัน
8. สอนจากเรื่องที่สัมผัสได้ไปหาเรื่องที่สัมผัสไม่ได้ เช่น การสื่อสารในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น
9. ทักษะทางภาษาญี่ปุ่น จะต้องเน้นการพูดก่อนตามด้วยการฟัง อ่าน และเขียน

10. มีกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่หลากหลายหลาย

11. ครูผู้สอนภาษาต้องใช้สื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Websites, YouTube, PowerPoint, Facebook, LINE, Digital Learning Sources, Radio, TV, Printed Materials ได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ครูสอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ต้องนำแนวคิดของ Panich (2017) มาประยุกต์ใช้เพื่อร่วมกันสร้างการเรียนรู้สมัยใหม่เพื่อผู้เรียน คือ

1. ความรู้เดิมของผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีความรู้เดิมที่ผิด ๆ ติดตัว ครูต้องรู้วิธีการตรวจสอบให้พบและแก้ไขหากแก้ไขจะไม่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจผิดไปเรื่อย ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนในระดับขั้นต่อไปได้ และรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนได้

2. การจัดระบบความรู้ ผู้เรียนที่สามารถจัดระบบการเรียนรู้ก็จะสามารถนำความรู้มาใช้ได้ทันทีและถูกจังหวะ

3. แรงจูงใจ ครูผู้สอนต้องมีวิธีการเอาใจใส่และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน

4. การเรียนที่ถูกต้อง ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้จริง (Mastery Learning) ผู้เรียนที่ไม่รู้จริงโตขึ้นมาจะเริ่มเบื่อ

5. การสอนโดยการปฏิบัติและป้อนกลับ (Feedback Teaching) ศิลปะของการป้อนกลับสำคัญที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน เรียนแล้วมีความสุข เกิดความมั่นใจในตัวเอง มีความคิดเป็นของตนเอง

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) พัฒนาการของผู้เรียนและบรรยากาศของการเรียน การเรียนสมัยใหม่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นทีม เพราะโลกสมัยใหม่นั้น ความร่วมมือสำคัญกว่าการแข่งขัน บรรยากาศความคิดที่หลากหลาย รับฟังซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเพื่อนร่วมทีม สิ่งแวดล้อมและสังคม

7. ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง ได้ (Self-Directed Learner) ครูผู้สอนต้องฝึกให้ผู้เรียนเกิดความสามารถหรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตนเอง ที่สำคัญ คือ ให้ผู้เรียนรู้ว่า ตนเองมีวิธีการเรียนอย่างไรและปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเองได้

จะเห็นได้ว่า ยิ่งถ้าเป็นครูผู้สอนภาษาต่างประเทศจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันหรือศตวรรษที่ 21 แล้ว ผู้เรียนเองก็ต้องรู้ว่าจะเรียนรู้อะไรตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ภายใต้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การ

เรียนรู้ต่าง ๆ จะเป็นการเสริมพลังให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูล และมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมอีกด้วย

บทสรุป

“ภาษาญี่ปุ่น” เป็นภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาที่สองของการเรียนในประเทศไทย ปัจจุบันมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ซึ่งหากผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะภาษาญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีจะนำมาซึ่งโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โอกาสในการประกอบอาชีพที่มีรายได้และสวัสดิการที่ดี นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ครูสอนภาษาญี่ปุ่น จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย หากครูสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นเจ้าของภาษาการเรียนการสอนอาจจะไม่ส่งผลต่อผู้เรียนมากนัก แต่ในทางกลับกันถ้าครูสอนภาษาญี่ปุ่นเป็นคนไทย ย่อมจะเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เพราะภาษาญี่ปุ่นไม่ใช่ภาษาแม่ของครูผู้สอนหรือครูผู้สอนไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาอย่างแท้จริง ดังนั้น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญภาษาญี่ปุ่นเป็นอย่างดี โดยเน้นสอนภาษาพูดให้ผู้เรียนสื่อสารได้ก่อน การสอนต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มีสัดส่วนมากกว่าภาษาไทย สอนแบบธรรมชาติไม่มีรูปแบบอย่างเป็นทางการ เนื้อหาต้องนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เน้นการสอนแบบบทบาทสมมติ และต้องสอนเรื่องให้ผู้เรียนสัมผัสได้ นอกจากนี้การเป็นครูผู้สอน ไม่เพียงสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เฉพาะความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ครูผู้สอนจะต้องสอนประสบการณ์หรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนด้วย ดังนั้นครูผู้สอนเองก็ต้องมีทักษะที่หลากหลายที่นอกเหนือจากความรู้และทักษะภาษาญี่ปุ่น เช่น การมีความฉลาดทางอารมณ์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีอารมณ์ขัน มีความรับผิดชอบ ทำงานเป็นทีม เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน เปลี่ยนห้องเรียนตามสถานการณ์ได้ ต้องรับมือกับเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ และที่สำคัญต้องเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ทุกคน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้เรียนสนุกสนาน มีความสุข และสามารถนำความรู้และแบบอย่างจากครูผู้สอนไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และประเด็นสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ได้อย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดีและสามารถอยู่รอดได้ เป็นต้น

References

- Chonsuk, D. (2020). *20 Essential Skills for Teachers in the 4.0 Era*. Retrieved April 19, 2022 from https://www.matichon.co.th/education/news_1890713. [in Thai]
- Department of Tourism. (2022). *Statistics of Foreign Tourists Entering Thailand 2020*. Retrieved March 19, 2022 from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=593. [in Thai]
- Fukushima, Y., Numtong, K., & Na Ranong, S. (2013). The popularity of learning Japanese and Chinese languages among KU students: How are their motivation different. *Journal of Japanese Studies*, 30(1), 27-40.
- Gomarutut, S. (2005). *The Comparative Study of Teaching Culture on Japanese Language as the second Language between Thai Universities and Japanese Universities* (Research Report). Bangkok: Dhurakij Pundit University. [in Thai]
- Janthavarin, S. (2018). *Does Speaking More than one Language Really Make your Brain Sharper?*. Retrieved March 19, 2022 from <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/bilingual-advantage>.
- Krashen, S.D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
- McKeown, R. (2002). *Education for Sustainable Development Toolkit*. Tennessee: Energy. Environment and Resources Center: University of Tennessee.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Agricultural Assembly of Thailand, Nonthaburi. [in Thai]
- Office of the National Education Commission. (1999). *National Education Act 1999*. Retrieved March 19, 2022 from <https://person.mwit.ac.th/01-Statutes/NationalEducation.pdf>. [in Thai]
- Panich, V. (2017). Ways to create learning for students in the 21st century. *Walailak Journal of Learning Innovations*, 1(2), 3-14. [in Thai]
- Scbfoundation. (2022). *FEATURES Good Teacher 4.0*. Retrieved July 8, 2022 from https://www.scbfoundation.com/media_knowledge/knowledge/292. [in Thai]
- Sprachcaffe Languages PLUS. (2022). *Top 10 Languages That Thai Students Should Study for a Bright Future*. Retrieved March 20, 2022 from <https://www.sprachcaffe.com/thai/magazine-article>.
- Thai News Agency. (2022). *Results of a Survey of Investment trends of Japanese Joint Venture Companies in Thailand in 2020*. Retrieved March 19, 2022 from https://www.jetro.go.jp/ext_images/thailand/pdf/